

Länsstyrelsens riktlinjer för naturvårds- och grönstrukturprogram framtagna med LONA-bidrag

Följande krav ska uppfyllas för att kunna få LONA-bidrag, och för att kommunala naturvårds- och grönstrukturprogram eller planer ska vara av regionalt intresse.

Observera att LONA-bidrag inte beviljas för arbete som ska göras enligt lag. Exempelvis beviljas det inte för planer enligt plan- och bygglagen, till exempel tematiska tillägg till översiktsplanen (TÖP).

Följande punkter avser naturvårds- och grönstrukturprogram

1. Programmet ska beakta den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur och tillämpa dess principer och begrepp. Utgångspunkten ska vara att ett landskapsperspektiv tillämpas i programmet för att det ska vara ett bra underlag för den fysiska planeringen, övrig verksamhet och ärendehantering som kan påverka biologisk mångfald, värdekärnor, värdestråk och ekosystemtjänster. Detta perspektiv med kopplingar till grönstråk och spridningsvägar ska tillämpas även i och kring tätorterna. Värden som överskrider kommungränsen ska därför inkluderas.
2. Befintligt underlagsmaterial över natur-, kultur- och friluftslivsvärden ska tas tillvara. Med befintligt menas i första hand det som finns tillgängligt via webbplatser och digitala rapporter (se nedan) hos kommunen och olika myndigheter eller andra datavärdar. Länsstyrelsens webb-GIS och framtagna GIS-skikt med värdekärnor och värdestråk inom grön infrastruktur ska användas.
3. Brister i befintligt underlagsmaterial ska identifieras och presenteras i programmet. Dessa kan kommunen välja att åtgärda i samband med framtagandet av programmet och eventuella inventeringar eller som en del av kommande åtgärdsprogram, se punkt 9.
4. Kommunen ska beskriva hur den i sin verksamhet, i den fysiska planeringen och i olika ärenden ska tillämpa landskapsperspektivet och ta hänsyn till natur-, kultur- och friluftslivsvärden i syfte att stärka befintliga värdekärnor och värdestråk samt bevara och utveckla deras ekosystemtjänster liksom kopplingar till grönstråk och spridningsvägar.
5. Redovisningen av programmet ska i första hand göras digitalt som pdf-fil så att materialet blir tillgängligt för en bredare grupp.
6. Programmet samt eventuellt åtgärdsprogram ska remitteras till berörda föreningar och myndigheter innan det antas politiskt.
7. Programmet ska antas politiskt under projektiden.

8. Antaget program ska användas som ett planeringsunderlag. Därför ska det innehålla tydliga slutsatser, ställningstaganden och rekommendationer om mark- och vattenanvändning som kan lyftas in i kommunens översiktsplanering.
9. Programmet bör kompletteras med ett politiskt förankrat åtgärdsprogram som identifierar det kommunen kan göra för att bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålen. Åtgärdsförslagen i handlingsplanen för grön infrastruktur ska beaktas.

Följande punkter avser naturvårdsprogram

10. En sammanvägd klassning av naturvärdena utifrån befintligt underlagsmaterial och eventuell fältbesiktning ska göras på både objektsnivå och landskapsnivå med beaktande av värdekärnor och värdeattrakter. Kulturmiljö- och friluftslivsvärden förstärker den sammanvägda naturvärdesklassningen.

Kvalitet, storlek och sammanhang i relation till grön infrastruktur ska vägas in i klassningen.

Standard för naturvärdesinventering rekommenderas (SS 199000:2014, SIS/TR 199001). Se förtydligande för ängs- och betesmarker nedan.

Klassningen, inklusive angivelse av relevanta metadata, ska göras i digitalt GIS-skikt. Skiktet ska tillgängliggöras i det kartsystem/tittskåp som kommunens handläggare använder.

11. Kommunal mark samt områden som är lämpliga för kompensationsåtgärder ska identifieras, det vill säga vars naturvärden kan stärkas med faunadepåer, alléer, stenmurar och småvatten med mera. Kompensationsåtgärder utformas lämpligen så att de är multifunktionella och bidrar till flera ekosystemtjänster.

Förtydliganden kring befintligt underlag

Generellt hänvisas till Länsstyrelsens Webb-GIS, Geodatakatalog samt de digitala pdf-rapporter som tagits fram och som finns i vår rapportdatabas. Nedan ges några förtydliganden.

Analogt material

Det finns också analogt material (t.ex. myr- och lövskogsinventeringar) som kan vara av intresse. En förteckning över gamla rapporter finns på vår webbplats. Se under Länkar nedan.

Kulturmiljö

Naturvärden i kulturlandskapet

Många kulturmiljöer innehåller naturvärden kopplade till långvarig mänsklig aktivitet på platsen. Betesmarker och slåtterängar kan därför ha naturvärden som

utgör biologiskt kulturarv. Träd, stenmurar och andra strukturer är kulturvärden som ofta förstärker ekosystemtjänster på olika sätt. Relevant information i kommunens kulturmiljöprogram eller kulturhistoriska kunskapsunderlag i form av inventeringar, utredningar och analyser kan med fördel arbetas in i programmet. Sök på ”kultur” i Informationskartan, geodatakatalogen och vår publikationsdatabas. Se länkar.

Kulturmiljöer vid vattendrag

Vattendragen utgör blå-gröna korridorer i landskapet som har varit viktiga för oss människor under årtusenden – för fiske, transporter och kraftutvinning. Här finns idag till exempel många fornlämningar, kvarnar, sågar och broar. Dessa miljöer kan vara attraktiva besöksmål och platser för rekreation. Länsstyrelsen har inventerat vattenanknutna kulturmiljöer inom projektet VaKul. I Informationskartan Västra Götaland och i geodatakatalogen finns GIS-skiktet ”Vattenförvaltning och Kulturmiljöer”. Det länkar till områdesbeskrivningar där många intressanta objekt och miljöer pekas ut. Programmen kan med fördel fånga upp dessa samlade natur- och kulturvärden. Se under rubriken länkar nedan.

Ängs- och betesmarksinventering

Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering (ÄoB) finns tillgänglig i deras databas TUVA. Den uppdateras delvis/vissa år/efterhand genom återinventeringar och med nya objekt.

I TUVA anges om marken är restaurerbar/betesmark/ängsmark eller ej aktuell. Restaurerbar mark kan vara allt från redan idag mycket värdefulla till fullt utvecklade/värdefulla naturtyper inom tio år. Detta innebär att hänsyn bör tas till dessa objekt också. I TUVA anges även områdets hävdstatus vid inventeringstillfället, men det görs ingen årlig uppföljning.

Länsstyrelsen gör bedömningen att alla fullständigt inventerade och restaurerbara objekt i ÄoB ska anses vara värdefulla (hänsynsnivå 1) och att exploatering av dessa bör undvikas.

ÄoB grundas på miljöstödsansökningar och inventeringen som utfördes 2002–2004. Därmed inventeras inte hela kommunerna. Minsta areal är 0,1 ha. Vissa områden har inte hunnit få besök eller så är de okända för Länsstyrelsen. Det kan alltså finnas områden med höga värden som inte finns med i ÄoB.

Ängs- och hagmarksinventeringen (ÄoH) är från 1980-talet och ska endast ses som indikation på eventuellt värdefull mark. Klassningen bör inte ligga till grund för beslut idag då underlaget är för gammalt.

Länkar

Artportalen <https://www.artportalen.se/>

Jordbruksverkets databas [Databasen TUVA - Jordbruksverket.se](https://www.tuva.se/)

Länsstyrelsens karttjänster och geodata. Här ligger också Informationskartan Västra Götaland [Karttjänster och geodata | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/vg/karttjanster-och-geodata/)

Länsstyrelsens GIS-data inom bland annat grön infrastruktur går att ladda ner via Geodatakatalogen. Sök på lager med namn LstO för att få fram lager som vi producerat. [GeodataKatalogen \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/geodatakatalogen)

Länsstyrelsens publikationer [Publikationer | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/publikationer)

Länsstyrelsens webbplats erbjuder information om grön infrastruktur. Här finns handlingsplanen, kartor och underlagsmaterial samt en storymap för skog. [Grön infrastruktur | Länsstyrelsen Västra Götaland \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/groninfrastruktur)

Länsstyrelsens externa WebbGIS. Här finns material om [Grön infrastruktur](https://www.lansstyrelsen.se/groninfrastruktur).

Länsstyrelsens planeringskatalog. Planeringskatalogen är en webbaserad söktjänst som gör planeringsunderlag för fysisk samhällsplanering tillgängligt för kommuner och myndigheter. [PlaneringsKatalogen \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/planeringskatalogen)

[LONA – Grön infrastrukturprojekt \(naturvardsverket.se\)](https://www.naturvardsverket.se/lona)

SIS: Standard för naturvärdesinventering, [Infoblad](https://www.lansstyrelsen.se/infoblad)

SIS: Standard för naturvärdesinventering, [Info och nedladdning av standard \(avgift\)](https://www.lansstyrelsen.se/info-och-nedladdning-av-standard-avgift)

Skogsstyrelsens GIS-data
<https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/>

Vägledning grönplanering. Naturvårdsverkets och Boverkets gemensamma vägledning som stöd i kommunernas arbete med grönplanering. [Vägledning om grönplanering \(naturvardsverket.se\)](https://www.naturvardsverket.se/vagledning-gronplanering)